

Üstbilişsel Okuma Performans? Dereceli Değerlendirme Formu

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Üstbilişsel Okuma Performans? Dereceli Değerlendirme Formu*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32292>

Özet

Üstbilişsel Okuma Performans? Dereceli Değerlendirme Formu, 2017 yılında Mehmet Ali Bahar tarafından doktora tezi kapsamında geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Bu form, öğrencilerin üstbilişsel okuma stratejilerini kullanma düzeylerini ve okuma performansları hakkında detaylı bir şekilde değerlendirmek amacıyla tasarlanmıştır. Ölçek, özellikle olgusal bilgilendirici metinleri anlama becerisi üzerindeki eğitim etkilerini ölçmek için kullanılmaktadır.

Ölçek, toplamda 25 maddeden oluşmakta olup, her bir madde için ayrı ayrı tanımlanmış performans kriterlerine dayalı beş seviyeli bir derecelendirme sistemi kullanır. Bu sistem, öğrencilerin belirli okuma görevlerindeki yeterlilik seviyelerini objektif olarak belirlemeyi hedefler.

Anahtar Kelimeler

Üstbilişsel okuma, üstbiliş, okuma stratejileri, dereceli değerlendirme formu, 4MAT öğretim düzeni, okuma performans?

Yazarlar

Mehmet Ali BAHAR

Amaç

Bu ölçeğin temel amacı, 4MAT öğretim düzenine göre tasarlanmış üstbilişsel okuma eğitiminin, katılımcıların üstbilişsel okuma stratejilerini kullanma becerileri ve olgusal bilgilendirici metinleri anlama düzeyleri üzerindeki etkisini nicel olarak ölçmektir. Bu bağlamda, form, öğrencilerin okuma sürecinde farkındalık, planlama, izleme ve değerlendirme gibi kritik üstbilişsel aşamalarındaki performansları derecelendirmeyi sağlamaktadır.

Ölçek, bir performans değerlendirme aracı olarak tasarlanmıştır; bu, sadece öz bildirim dayalı strateji kullanma ve değil, aynı zamanda gözlemlenebilir ve derecelendirilebilir performans çıktıları da hedeflediği anlamına gelir. Bu yaklaşım, üstbilişsel becerilerin uygulamadaki yeterliliğini somutlaştırmak için önemlidir.

Yapı

Üstbilişsel Okuma Performans? Dereceli Değerlendirme Formu, okuma sürecinde bireyin kendi bilişsel süreçlerini yönetme yeteneği olan **üstbilişsel okuma** yapısını ölçmektedir. Bu yapı genellikle üç ana bileşen etrafında şekillenir:

Biliş Bilgisi (Knowledge of Cognition): Okuyucunun kendi okuma becerileri, görev

gereksinimleri ve stratejilerin ne zaman ve nasıl kullanılacağına dair bilgisi.

Biliş Düzenlemesi (Regulation of Cognition): Okuma öncesinde planlama, okuma sırasında izleme ve okuma sonrasında değerlendirme gibi stratejik süreçler.

Performans Yeterliliği: Bu bilgiyi ve düzenlemeyi metin anlama görevlerine başarılı bir şekilde uygulama yeteneği.

Ölçek, 25 maddesi aracılığıyla bu düzenleme ve uygulama süreçlerini, öğrencilerin okuma görevlerini yerine getirirken sergiledikleri davranışsal yeterlilikler üzerinden derecelendirmektedir.

Geçerlik

Kaynak referansta ölçeğin geçerliliğine dair spesifik istatistiksel değerler (örneğin, yapı geçerliği, kapsam geçerliği) doğrudan belirtilmemiştir. Ancak, ölçeğin bir doktora tezi kapsamında geliştirilmiş olması, geçerlik çalışmaları (uzman görüşü, faktör analizi vb.) tezin metodoloji bölümünde detaylı olarak sunulduğunu düşündürmektedir.

Performansa dayalı dereceli değerlendirme formlarında geçerlik, genellikle maddelerin ölçülmek istenen üstbilişsel davranışlar ne derece temsil ettiği (kapsam geçerliği) ve puanlayıcılar arasındaki tutarlılık (puanlayıcı güvenilirliği) ile yakından ilişkilidir. Detaylı geçerlik verileri için ilgili doktora tezinin incelenmesi gerekmektedir.

Güvenirlik

Verilen kaynak bilgide ölçeğin güvenilirliğine dair herhangi bir istatistiksel değer (örneğin, Cronbach Alfa katsayısı, test-tekrar test güvenilirliği) belirtilmemiştir.

Bu tür performans değerlendirme formlarında güvenilirlik çalışmaları, genellikle puanlayıcılar arası güvenilirlik (inter-rater reliability) ve iç tutarlılık analizleri (madde-toplam korelasyonları) üzerinden yürütülür. Ölçeğin sağlamlığına ilişkin detaylı güvenilirlik analiz sonuçları, Mehmet Ali Bahar'ın 2017 tarihli doktora tezinde yer almaktadır.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapısal geçerliğini belirlemek amacıyla uygulanan faktör analizi sonuçları, alt boyutların sayısı ve madde yükleri hakkında bilgi vermektedir. Ancak bu veriler, sağlanan kısa referans içeriğinde bulunmamaktadır. Ölçeğin kaç faktör altında toplandığı, bu faktörlerin üstbilişsel okuma yapısının hangi bileşenlerini temsil ettiği ve açıklanan varyans oranları gibi kritik bilgiler, tezin metodoloji bölümünde mevcuttur.

Araç

Test Type: Geliştirme (Performans Dereceli Değerlendirme Formu)

Format: 25 madde, 5 seviyeli derecelendirme (0'dan 4'e kadar puanlama sistemi).

Language Available: Türkçe

Population Group: Eğitim araştırmaları katılımcıları (Muhtemelen ortaokul veya lise öğrencileri, doktora tezinin kapsamına göre değişir).

Age Group: Belirtilmemiştir (Akademik seviyeye bağlı).

Population Details: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü kapsamında yürütülen bir doktora çalışması için kullanılmaktadır.

Test Methodology: Gözlem ve performans değerlendirmesine dayalı bir derecelendirme. Puanlama, her bir madde için ayrı ayrı tanımlanmış işlem zorluklarına göre yapılmaktadır:

yetersiz (0)

çok az yeterli (1)

orta düzeyde yeterli (2)

büyük ölçüde yeterli (3)

tamamen yeterli (4)

Anahtar Kelimeler

Metabolişsel stratejiler, okuma eğitimi, performans değerlendirme, olgusal metin anlama, dereceli puanlama, akademik ölçek geliştirme.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemiştir.

Affiliation Email addresses: mehmetalibahar@erciyes.edu.tr

Correspondence Address: Erciyes Üniversitesi (Güncel iletişim bilgisi).

Şinler, Ücret ve Test Yolu?

Şinler: Ölçek, bir akademik doktora tezi kapsamında geliştirildiği için, kullanım genellikle yazarın iznine tabidir. Ticari olmayan akademik kullanımlar için yazarla iletişime geçilmesi önerilir.

Ücret: Ticari kullanım ücreti belirtilmemiştir.

Test Yılı: 2017 (Doktora tezinin tamamlanma yılı).

Kaynaklar

Bahar, M. A. (2017). *4MAT öğretim düzenine göre gerçekleştirilen üstbilişsel okuma eğitiminin üstbilişsel okuma stratejisini kullanma ve olgusal bilgilendirici metinleri anlama düzeyine etkisi*. Gazi Üniversitesi, Ankara.

Üstbilişsel Okuma Performans? Dereceli Değerlendirme Formu Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Kaynak içerikte ölçeğin 25 maddesi doğrudan sunulmamıştır. Maddelerin tamamına, Mehmet Ali Bahar'ın 2017 yılında Gazi Üniversitesi'nde tamamladığı yayınlanmamış doktora tezinden ulaşılabilmektedir.